

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 3 april 2007

Mål nr

B 414-07

KLAGANDE OCH MOTPART

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. JG

Ombud och offentlig försvarare: Advokat EN

SAKEN

Narkotikabrott m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Göta hovrätts dom den 22 december 2006 i mål B 1430-06 och B 3041-06

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att JGs förfarande med den i målet aktuella hampan objektivt sett inte är att bedöma som narkotikabrott.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd beträffande målet i övrigt. Hovrättens dom står därmed fast.

För biträde åt JG i Högsta domstolen tillerkänns EN ersättning av allmänna medel med sjuttontusenetthundrasextio (17 160) kr för arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 3 432 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens dom, dömer JG även för narkotikabrott bestående i att han den 9 oktober 2006 i Holsbybrunn olovligt innehaft drygt 1,6 kg cannabis, som är narkotika (åtalspunkt 1 i stämningsansökan av den 2 november 2006) samt därvid dömer honom till ett längre fängelsestraff. Riksåklagaren har vidare yrkat att narkotikan skall förklaras förverkad, varför han hemställt om att Högsta domstolen förordnar att den skall tas i beslag.

JG har bestritt ändring och yrkat att påföljden bestäms till skyddstillsyn med särskild behandlingsplan. I andra hand har han yrkat strafflindring.

Högsta domstolen har den 29 januari 2007 meddelat prövningstillstånd beträffande frågan, huruvida JGs förfarande med hampan objektivt sett är att

bedöma som narkotikabrott. Frågan om prövningstillstånd i målet i övrigt har förklarats vilande.

DOMSKÄL

Den 9 oktober 2006 transporterade JG i sin personbil drygt 1,6 kg torkade växtdelar som utgjordes av hampasorten Finola. JG hade tillgripit hampan på en åker tillhörig en person som bedrev odling för industriellt ändamål med tillstånd från länsstyrelsen.

Riksåklagaren har påstått att JG gjort sig skyldig till narkotikabrott bestående i att han vid tillfället olovligen innehaft drygt 1,6 kg cannabis som är narkotika. Frågan som Högsta domstolen nu har att besvara är om JGs innehav objektivt sett utgör narkotikabrott.

Enligt 1 § första stycket 6 narkotikastrafflagen (1968:64) skall den som olovligen innehar narkotika dömas för narkotikabrott. Enligt 8 § förstås med narkotika i narkotikastrafflagen läkemedel eller hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter och som

1. på sådan grund är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, eller
2. av regeringen har förklarats vara att anse som narkotika enligt lagen.

Regeringens förteckning över substanser som skall anses som narkotika enligt narkotikastrafflagen finns i bilaga 1 till förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika. Där anges att vid tillämpning av narkotikastrafflagen

med cannabis skall förstås de ovanjordiska delarna av varje växt av släktet Cannabis (med undantag av frön), från vilka hartset icke blivit extraherat och oavsett under vilka benämningar de förekommer. Med cannabis skall dock inte förstås hampa som

1. är av sort som kan berättiga till stöd enligt rådets förordning (EG) nr 1782/2003 av den 29 september 2003 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare och om ändring av vissa angivna förordningar (här utelämnade) och rådets förordning (EG) nr 1673/2000 av den 27 juli 2000 om den gemensamma organisationen av marknaderna för lin och hampa som odlas för fiberproduktion, och

2. odlas efter det att ansökan om direktstöd för sådan odling enligt rådets förordning (EG) nr 1782/2003 givits in till behörig myndighet.

De av JG transporterade växtdelarna utgjordes av ovanjordiska delar av släktet Cannabis och hartset var inte extraherat. Riksåklagaren har vitsordat att det var fråga om hampa av sådan sort som anges i undantaget i punkt 1 i bilaga 1 till förordningen om kontroll av narkotika samt att den odlades efter att ansökan om direktstöd som anges i punkt 2 i bilagan hade givits in.

Riksåklagaren har emellertid gjort gällande att växtdelarna ändå är att anse som cannabis, och därmed som narkotika, eftersom undantaget beträffande hampa måste tolkas så att det endast avser den befattning som behöri gen sker inom ramen för gjord ansökan om direktstöd för odling av industrihampa enligt EG-förordningen nr 1782/2003.

Före den 15 mars 2003 var alla ovanjordiska växtdelar av släktet Cannabis (med undantag av frön), från vilka hartset inte blivit extraherat, narkotika-

klassade. Det undantag som då infördes har sin bakgrund i EG-domstolens dom av den 16 januari 2003 i mål C-462/01 UH, REG 2003, s. I-00781. I domen fastslog EG-domstolen att det föreligger hinder för nationell lagstiftning som har som verkan att odling och innehav av sådan industrihampa som upptogs i de då tillämpliga förordningarna (EG) nr 1308/70 och nr 619/71 förbjuds. Den svenska regeringen hade i målet gjort gällande att den dåvarande nationella lagstiftningen var nödvändig för att uppnå målet att skydda människors liv och hälsa samt att syftet med de gemenskrätsliga reglerna på jordbruksområdet var ett annat än syftet med den svenska lagstiftningen. Domstolen anförde att just den fara för människors hälsa som användning av narkotika innebär har beaktats inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaden för hampa. Det pekades på att stöd endast skulle beviljas för hampa odlad från utsäde av sorter som erbjuder ett visst skydd vad avser innehållet av rusframkallande ämnen i den skördade produkten samt att det fastställts en högsta THC-halt för sådan hampa för vilken stöd kan beviljas.

EG-domstolens dom var ett förhandsavgörande som begärts av svensk domstol i ett mål där en person hade åtalats för att ha odlat industrihampa av sådant slag som kunde berättiga till stöd enligt då tillämpliga EG-förordningar. Domstolens uttalande att det föreligger hinder mot nationell lagstiftning som innebär förbud mot innehav av hampa av detta slag är inte begränsat till att gälla innehav som har samband med odlingen. Målet avsåg emellertid odlarens befattning med hampan och avgörandet grundades främst på att de svenska jordbrukarna genom det då gällande generella förbudet att odla och inneha industrihampa inte fick möjlighet att ansöka om stöd enligt de aktuella förordningarna. Det är mot denna bakgrund tveksamt

om domen måste tolkas så att även hantering av hampan utan samband med odlingen måste vara straffri.

Det är dock inte nödvändigt att ta ställning till den frågan för att avgöra målet. Den regeländring som krävdes på grund av EG-domstolens dom genomfördes som tidigare framgått på så sätt att definitionen på cannabis i bilagan till förordningen om kontroll av narkotika försågs med ett undantag gällande hampa som är av viss sort och som odlas efter att ansökan enligt den angivna EG-förordningen gjorts. Bestämmelsen har sådan utformning och ordalydelse att det inte däri kan intolkas att hampa av detta slag övergår till att klassificeras som cannabis vid sådan befattning med den som inte kan anses höra till själva odlingen.

Det är som nämnts ostridigt i målet att den hampa som JG innehaft var odlad efter en sådan ansökan som anges i punkt 2 i den nya undantagsregeln. Med beaktande av den straffrättsliga legalitetsprincipen är innehavet under sådana förhållanden inte ens med tillämpning av den rent nationella regleringen objektivt sett att bedöma som narkotikabrott. Den ställda frågan skall besvaras i enlighet härmed.

Vid denna bedömning finns inte skäl att meddela prövningstillstånd i målet i övrigt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Gertrud Lennander,
Dag Victor, Ann-Christine Lindeblad och Ella Nyström (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Ulf Melchior